

Kromě poutavého textu, vcelku impozantní (hlavně španělsky a portugalsky tištěné) bibliografie přináší kniha nesmírně cenný *Seznam obětí inkvizitorů* (s. 183–186).

Obě recenzované publikace, jež se zrodily v nevelkém časovém rozpětí ve dvou poměrně od sebe vzdálených oblastech Evropy, zcela jasně ukazují, že *k fenoménu inkvizice* nebylo ještě ani zdaleka řečeno poslední slovo.

Oldřich Kašpar

Anežka Kindlerová – Jaroslav Otčenášek, ATEŠ PERIŠA – OHNIVÝ MUŽ. LEGENDY, POHÁDKY A HUMORKY Z BOSNY A HERCEGOVINY. Praha, Argo 2006, 222 s.–

Z jihoslovanské lidové slovesnosti se mohl český čtenář seznámit nejlépe se srbským vyprávěním, a to hlavně díky jedné z nejvýznamnějších folklorních sbírek světa Srpske narodne pripovijetke Vuka Stefanoviće Karadžiće. Ukázky z této sbírky publikovali již Božena Němcová a Karel Jaromír Erben a mnoho dalších autorů přineslo později další překlady. Úplné vydání celé Karadžićovy lidové prózy vyšlo roku 1959 v edici Lidové umění slovesné. Ve stejné edici byly vydány i bulharské pohádky a také z dalších jihoslovanských zemí bychom našli nějaké knihy pohádek. Marně bychom je však hledali v případě Bosny a Hercegoviny. Sbírká pohádek a humorek z této oblasti *Ateš Periša – ohnivý muž* je první svého druhu.

Její autoři vycházejí jak z mnoha starších pramenů, pocházejících z 19. století, tak i ze sbírek známé chorvatské folkloristky Maji Bošković-Stulli. Pokud je známo místo zápisu pohádky, je uvedeno za tex-

tem, byť jen velmi obecně. Někdy se tak setkáme s příběhem, který sice pochází z Bosny a Hercegoviny, ale byl zapsán třeba v Istanbulu.

Látky jsou roztříděny do tří hlavních skupin přibližně podle žánrů. Největší rozsah zauímají pohádky, v nichž nalezneme lokální i mezinárodně rozšířené typy vyprávění, zasazené do různorodých bosenských reálií. Balkánské motivy se mísí s tureckými, v příbězích vystupuje pravoslavný pop, katolický duchovní i muslimský hodža, k typickým postavám balkánské tradice patří Cigán a potulný guslar, do Orientu nás přenášejí postavy bega a kádiho, několik kouzelných pohádek se odehrává přímo v Istanbulu. Mnoho látek bude českému čtenáři povědomých, ale možná jej udiví jejich neobvyklá kombinace a zvláštní motivika – v knize nalezneme pohádky o čarodějovu učni, který soupeří se svým mistrem (ATU 325), o hrdinovi, sestupujícím do podzemí při hledání princezen (ATU 301), o sázce, kdo se dříve rozzlobí (ATU 1000) ad. V humorných vyprávěních se setkáme s orientálním šprýmařem Hodžou Nasredinem, který tu vystupuje jednak jako šibal, který ostatní napálí, ale také jako hlupák, který se sám zesměšní. Podobný šibal specificky z Bosny a Hercegoviny a okolí je hrdina Hero.

Velmi početně jsou zastoupeny humorky a žertovné pohádky ve druhé skupině. Jde o krátké veselé historky, nezřídka s nabroušeným satirickým ostřím. Humorky jsou řazeny podle tematické příbuznosti, nejzřetelněji bychom mohli vydělit vyprávění o chamtivých církevních hodnostářích, o lstivém Herovi a prohnáném, ale i naivním Cigánovi, o útrapách se ženami a o obelstěných pánech.

Ve třetí skupině, nazvané Legendy, se autoři dopustili nepřesnosti – dva z pěti zařazených textů jsou sice etiologické legen-

dy o stvoření želvy a blechy, ale zbylé tři s legendami nijak nesouvisí; jde o typickou kouzelnou pohádku o nadpřirozené manželce, která opustí rodinu po porušení pravidel (ATU 400), starobylou látku o duši cestující ve formě brouka (ATU 1645A) a žertovnou pohádku o hloupých zlodějích a zrcadle (ATU 1336A).

Kniha je doplněna doslovem s přehlednými informacemi o kulturně-historické situaci v oblasti a o typických postavách pohádek a humorek, připojen je i slovníček méně známých výrazů a seznam použité literatury. Jak je zvykem u ilustrované edice *Mýty, pohádky a legendy* nakladatelství Argo, publikace je vypravena v originální výtvarné podobě, tentokrát s grafickou úpravou a ilustracemi tónovanými v zelené a červené barvě.

Ateš Periša je po ukrajinských pohádkách druhou sbírkou slovanské lidové slovesnosti v této edici, a i v tomto případě jde o reprezentativní výbor vyprávění, který je o to cennější, že zaplňuje dosud bílé místo na mapě.

Jan Luffer

PROBLEMATIKA PREZENTACE A MEDIALIZACE TRADIČNÍ LIDOVÉ KULTURY. Sborník příspěvků z 21. strážnického symposia konaného ve dnech 15.–16. března 2006. *Národní ústav lidové kultury, Strážnice 2006, 267 s., obr. a grafy v textu.* –

Tradiční lidová kultura vždy byla a doufejme, že i nadále bude nejen předmětem odborného zájmu a interpretace. Její nejrůznější formy – od rukodělných výrob po obřadní obchůzky – jsou v industrializovaném a urbanizovaném světě významným

prvkem kulturního dědictví, na který se upírá zájem široké veřejnosti. Jako stejně významné je ovšem nutno vnímat i současné, žijící a dynamicky se transformující prvky lidové kultury opět určitým způsobem reflektované soudobou společností. K čistě vědeckému studiu lidové kultury, které však bývá mnohdy až příliš scientistní a ve svých výsledcích srozumitelné jen nemnoha specialistům, tak jako další významný prvek přistupují nejrůznější formy její medializace a popularizace. Neobyčejná síla médií může totiž významnou měrou přispět (či, bohužel, i zásadně uškodit) nejen současné i v muzeích a dalších institucích uchovávané tradiční lidové kultuře samotné, ale i těm, kteří se jí z nejrůznějších hledisek zabírají.

V této souvislosti je třeba ocenit široce zakotvené aktivity Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, jenž se – mj. v rámci naplňování vládní *Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice* a v návaznosti na řadu dokumentů a doporučení UNESCO – systematicky a intenzivně věnuje jak teoretické reflexi otázek prezentace a medializace tradiční lidové kultury, tak „praktickým“ aktivitám na tomto poli. Zcela nenáhodně tak bylo těmto otázkám věnováno i 21. strážnické sympozium, ze kterého vzešel i recenzovaný sborník.

Ten obsahuje celkem 22 referátů a jeden diskusní příspěvek značně různorodého zaměření, šíře záběru, teoretické hloubky i kvality. Čtenář tak má ojedinělou možnost porovnávat různé přístupy a způsoby reflexe otázek mediální prezentace tradiční lidové kultury. Teoretičtější zaměřené statě Jana Krista a Martina Šimši jsou tak zaměřeny na představení veskrze současného právního a koncepčního rámce prezentace lidové kultury ve střední Evropě a velmi dobře se doplňují s poměrně kritickým tex-